

PRESSMEDDELANDE från EU:s narkotikacentrum i Lissabon

INFEKTIONSSJUKDOMAR, PROBLEMMISSBRUK OCH NARKOTIKARELATERADE DÖDSFALL **Heterosexuell smitta vanligare smittväg än injektionsmissbruk för nya aidsfall**

(24.11.2005 LISSABON) Heterosexuella kontakter har nu gått förbi injektionsmissbruk som den vanligaste smittvägen för nya aidsfall, varnar **EU:s narkotikacentrum (ECNN)** i sin **årsrapport 2005 över situationen på narkotikaområdet i Europa**, som släpps idag i Bryssel. Fram till 2001 orsakades det största antalet nya aidsfall inom **EU** av intravenöst narkotikamissbruk, men de senaste siffrorna visar att heterosexuell smitta nu står för det största antalet nya fall ⁽¹⁾.

En viktig bidragande faktor till detta är, enligt **ECNN** ⁽²⁾, att hiv-positiva injektionsmissbrukare fått ökad tillgång till högaktiv antiretroviral terapi (HAART)*. Över 75% av de som behöver behandling har nu tillgång till HAART i större delen av **Västeuropa**, medan tillgången fortfarande är dålig i de **baltiska staterna**. I exempelvis **Lettland** har aidsfallen bland redan hiv-smittade injektionsmissbrukare ökat märkbart under de senaste åren, vilket tyder på att man behöver öka tillgången till HAART ⁽³⁾.

Den ökade tillgången till behandling och åtgärder för att minska skadeverkningarna, samt ett minskat injektionsmissbruk i vissa länder, börjar nu också få effekt på andelen narkotikarelaterad hivsmitta i Europa, skriver **ECNN**.

Låg förekomst av hiv bland injektionsmissbrukare, men förekomsten av hepatit är fortfarande hög

Förekomsten av hiv-infektioner bland injektionsmissbrukare är fortfarande låg i de flesta **EU-medlemsstaterna** och i **kandidatländerna**. Infektionstalen ligger på omkring eller under 1% av injektionsmissbrukarna i **Tjeckien, Grekland, Ungern, Slovenien, Slovakien, Finland, Storbritannien, Bulgarien** och **Rumänien** och under 5% i **Tyskland, Litauen** och **Luxemburg** (2001–2004).

Högre siffror (omkring eller över 10%) rapporteras från **Estland, Spanien, Frankrike, Italien, Lettland, Nederländerna, Polen** och **Portugal**. Enligt rapporten har dock antalet nydiagnostiserade fall av hiv bland injektionsmissbrukare i **Estland** och **Lettland** nu "minskat dramatiskt", vilket kan tyda på att den senaste epidemin i dessa båda länder redan har nått sin kulmen.

Nyheterna är mindre goda i fråga om hepatit B och C, som är vanliga sjukdomsorsaker bland injektionsmissbrukare i Europa. En stor andel injektionsmissbrukare blir infekterade med hepatit B-virus (HBV) eller hepatit C-virus (HCV) inom bara några få år efter att de börjat injicera. Studier i ett flertal länder – **Belgien, Estland, Grekland, Italien, Polen, Portugal** och **Norge** – fortsätter att visa infektionstal på över 60% av injektionsmissbrukarna (2002–2004).

Tjugofyra **EU-medlemsstater** (alla utom Cypern), samt **Norge, Bulgarien** och **Rumänien** tillhandahåller nu sterila injektionsverktyg genom program för nål- och sprututbyte för injektionsmissbrukare. Även om programmets omfattning varierar, har man nu i många länder full täckning. Studier har visat att program för nål- och sprutbyte kan vara effektiva för att förhindra spridningen av infektionssjukdomar och för att ge narkotikamissbrukare som annars är svåra att nå en kontakt med sjukvård och socialtjänst.

Upp till 2 miljoner problemmissbrukare i EU**

ECNN uppskattar att det finns mellan 1,2 och 2,1 miljoner problemmissbrukare i dagens utvidgade **EU**, varav mellan 850 000 och 1,3 miljoner troligen är injektionsmissbrukare.

Beräkningar av det problematiska narkotikamissbrukets omfattning sedan mitten och slutet av 1990-talet visar en viss ökning av antalet problemmissbrukare i **Danmark, Österrike, Finland, Sverige** och **Norge**, medan man i **Tjeckien, Tyskland, Grekland** och **Irland** ser en stabilisering eller minskning. För andra länder kan inga klara slutsatser dras med ledning av de uppgifter som finns tillgängliga.

Uppgifter som samlats in från behandlingscentrum och genom registrering av narkotikarelaterade dödsfall tyder på att antalet nya heroinmissbrukare kan ha minskat i Europa som helhet, efter att ha nått en topp i de flesta länderna i början av 1990-talet.

Andelen injektionsmissbrukare bland heroinister under behandling har också minskat i flera **EU-länder** – **Danmark, Grekland, Spanien, Frankrike, Italien** och **Storbritannien** – där mindre än hälften av de nya opiatmissbrukare som kommer in i specialistbehandling mot narkotikamissbruk rapporteras vara injektionsmissbrukare. Siffrorna är också låga i **Spanien, Nederländerna** och **Portugal**, med under 30%. Några markanta undantag är **Finland** och flera av de **nya medlemsstaterna**, där injicering fortsätter att vara den övervägande formen av missbruk bland heroinisterna.

ECNN rapporterar att det finns mycket som tyder på att narkotikaproblemen i Europa har diversifierats på senare år, och att de som är under behandling nu oftare rapporterar om problem med kokain (däribland crack-kokain) och cannabis eller med missbruk av mer än en drog (se pressmeddelande 9).

Överdosis vanligaste dödsorsaken bland opiatmissbrukare, men antalet dödsfall bland unga minskar

Överdosis är fortfarande "den vanligaste dödsorsaken bland opiatmissbrukare i EU", enligt rapporten, och "en av de vanligaste dödsorsakerna bland ungdomar i Europa". Men med undantag för **Finland, Sverige** och **Norge** är nu i de flesta **EU 15-medlemsstaterna** andelen dödsfall på grund av överdosis bland personer yngre än 25 lägre än för tio år sedan, vilket tyder på en minskad rekrytering av unga missbrukare och en minskning av antalet injektionsmissbrukare. Följaktligen har medelåldern för dödsfall på grund av överdosis ökat i de flesta **EU 15-medlemsstater** sedan 1990.

Bilden är inte densamma i de **nya EU-medlemsstaterna** och **kandidatländerna** som rapporterar att dödsfallen på grund av överdosis bland personer under 25 år har ökat markant mellan mitten av 1990-talet och år 2002. Genomsnittsåldern bland de som dött av överdosis är lägst i **Rumänien** (22,4 år), **Estland** (24 år), **Lettland** (29 år) och **Litauen** (29,3 år). Antalet dödsfall på grund av överdosis har nu stabiliserats i **Tjeckien, Lettland, Ungern** och **Bulgarien**.

I hela **EU** ligger enligt rapporten antalet narkotikarelaterade dödsfall fortfarande på historiskt höga nivåer, men det finns tecken som tyder på att siffrorna kan vara på väg neråt. Efter en 40-procentig ökning mellan 1990 och 2000 (**EU-15**) rapporterar nu många länder en minskning till siffror som liknar dem i början av 1990-talet. Denna positiva trend kan bero på en stabilisering eller minskning av antalet opiatmissbrukare, en minskning av injektionsmissbruket i vissa länder och bättre tillgång till behandling. Det sammanlagda antalet narkotikarelaterade dödsfall som rapporterats från **EU 15-länderna** och **Norge** minskade från 8 394 år 2001 till 7 122 fall år 2002, vilket utgör en minskning med 15%. Det finns dock vissa tecken på att denna tydliga minskning nu håller på att plana ut ⁽⁴⁾.

Anmärkningar

* ART: Behandling mot hiv-infektion (hiv - humant immunbristsvirus) där man använder en kombination av flera olika antiretrovirala mediciner. Medicinerna hämmar virusets förmåga att föröka sig i kroppen, och saktar därmed ner utvecklingen av aids.

** ECNN:s operationella definition av problematiskt narkotikamissbruk är "injektionsanvändning eller långvarig/vanemässig användning av opiater, kokain och/eller amfetaminer".

⁽¹⁾ Se figur INF-2 i statistikbulletinen för 2005 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int>

⁽²⁾ Siffrorna är grundade på samarbete med EuroHiv och WHO:s regionala kontor för Europa.

⁽³⁾ Se figur INF-1 i statistikbulletinen för 2005 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int>

⁽⁴⁾ Se figur DRD-G8 i statistikbulletinen för 2005 – <http://www.stats05.emcdda.eu.int> (Inte alla 15 länder har lämnat uppgifter).